

RIKTLINJER FÖR

Vägvisning

Antaget av

Tekniska nämnden

Antaget

2019-12-12 § 126

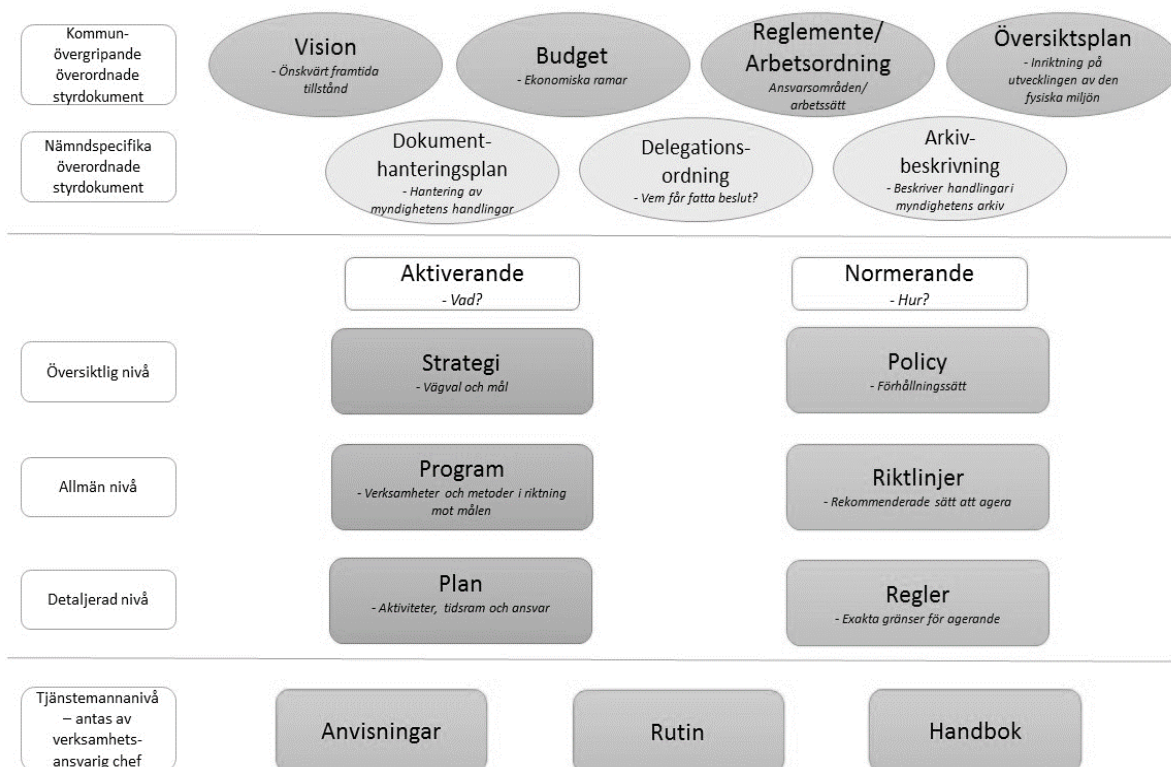
Giltighetstid

Tillsvidare, bör aktualitetsprövas vart annat år

Dokumentansvarig

Trafikingenjör / Trafikplanerare

Håbo kommuns styrdokumentshierarki

Diarienummer

Ciceron TN 2019/00168 nr 2034

Gäller för

Gatu- och parkavdelningens verksamhet

Tidpunkt för aktualitetsprövning

2019-12-06

Riktlinjer för vägvisning

Innehållsförteckning

1	Inledning och bakgrund	4
1.1	Syftet med Riktlinjer för vägvisning	4
2	Utgångspunkter	4
2.1	Regelverk	4
3	Allmänna vägvisningsprinciper	5
3.1	Grundläggande principer	5
3.1.1	Färgdifferentiering och märken	6
3.1.2	Principer och metoder	7
3.1.3	Kvittens	8
3.1.4	Bedömningsgrunder	8
3.1.5	Vägvisare till inrättning eller anläggning	8
4	Kommunspecifika riktlinjer för Håbo kommun	9
4.1	Geografiska mål	9
4.2	Lokala mål	9
4.3	Uppdaterad utformning av vägmärken	10
4.4	Inrättningar	10
4.5	Serviceanläggningar	11
4.6	Turistiskt intressanta mål	11

1 Inledning och bakgrund

Riktlinjer för vägvisning är ett dokument som beskriver riktlinjer och rekommenderade sätt att agera vid upprättande av vägvisning i Håbo kommun. Dokumentet ska hjälpa och guida kommunen i hur och vad som ska vägvisas i det kommunala vägnätet vid ärenden av enkel och mer komplex karaktär.

Gentemot trafikanterna har vägmärken en stor betydelse för hur de lokaliserar sig i ett område. Därför är det också viktigt att lokaliseringsmärken, i detta dokument även benämnda som vägvisare, erbjuder tydliga val i vilken rutt som resenärerna förväntas ta. Det är en förutsättning att vägvisningen till specifika platser är god och följer gällande regelverk så att trafikanterna kan känna igen sättet att vägvisa på oavsett var i Sverige som de befinner sig.

Håbo kommun har idag knappt 400 lokaliseringsmärken av varierande utförande. En avsaknad av tydlig reglering har inneburit att det idag finns ett stort antal vägmärken och skyltar, besökande trafikanter har således svårt att orientera sig. Detta har medfört en höjd efterfrågan av fler lokaliseringsmärken. Dock leder en ökad mängd information snarare till att det blir svårare att hinna läsa informationen och därmed hitta till målpunkten.

1.1 Syftet med Riktlinjer för vägvisning

De kommunala riktlinjerna syftar till att främja en tydlig och enhetlig vägvisning i Håbo kommun. Detta innefattar vilka målpunkter som ska vägvisas samt utsträckning och utformning av vägvisningen.

2 Utgångspunkter

Riktlinjer för vägvisning har framtagits med utgångspunkt i kommunens vision *Vårt Håbo 2030*. Likaså har en inventering av dagens vägvisning legat till grund för framtagandet av riktlinjerna. Eftersom dokumentet är framtaget för att fungera som ett verktyg i samhällsplaneringen har framtagandet utgått ifrån gällande styrdokument i kommunen samt nationella regelverk.

2.1 Regelverk

Hur vägvisning ska göras regleras av flera föreskrifter, förordningar och riktlinjer. Nedan följer en kort sammanfattning av de med störst vikt.

Transportstyrelsens författningssamling **TSFS 2019:74** reglerar textstorlekar, färg, vägmärkenas placering med mera. Trafikverkets riktlinje **TDOK 2011:307** för vägvisning har syftet att få en enhetlig tillämpning och beskrivning som gäller för allmän vägvisning. Omfattningen gäller för det statliga vägnätet. Trafikverkets riktlinje **TDOK 2013:0656** gäller för alla lokaliseringsmärken F1 – F14, F22 och F27 för vägvisning.

Vägmärkesförordningen SFS 2007:90 definierar vad en vägvisningsplan är. För riksvägar och länsvägar i nummergruppen 100 – 499 finns det en egen vägvisningsplan, enligt TSFS 2012:73, *”Vägvisningsplan för Sverige”* som Transportstyrelsen ansvarar för. Den statliga väghållningsmyndigheten Trafikverket upprättar vägvisningsplaner för övriga allmänna vägar. Respektive kommun beslutar om vägvisning på det kommunala vägnätet.

3 Allmänna vägvisningsprinciper

Det är inte alltid självklart vilka mål som ska vägvisas, detta gör det till en utmaning i många tätorter. Ofta överskrider önskemålen vad som är möjligt att visa, för många vägvisare motverkar syftet med vägvisning.

Väghållaren måste kunna ställa krav på trafikanterna om vad som ska vägvisas och inte. Antagande kan göras att trafikanten själv kan ta reda på information om sin destination innan resans start. Det finns en grundprincip som säger att anläggningar och inrättningar som finns i ett område med namngivna gator inte ska vägvisas. Undantag kan göras om det är ett mål som alstrar mycket trafik eller om det är lämpligt att trafiken väljer en förespråkad väg för ökad trafiksäkerhet i ett område.

Lokala mål som boende i tätorten bör hitta utgör inte tillräckligt skäl för att dessa ska vägvisas. Skolor och kyrkor är exempel på lokala mål som boende i en tätort bör hitta till med lokal kännedom och således motiverar inte det vägvisning till dessa mål. Däremot kan det vara lämpligt att vägvisa till idrottsanläggningar som kan ha aktiviteter på kvällar och helger då dessa kan locka till sig besökande trafikanter som inte är bekanta med tätorten. Även målpunkter med turistiskt värde bör vägvisas.

Vid planeringsprocessen av vilka målpunkter som ska vägvisas kan väghållaren därför ställa sig tre frågor för att underlätta processen, frågorna lyder:

- Vilka platser är viktiga för trafikanten, i egenskap av väghållare?
- Vilka platser tror du i allmänhet är viktiga för de boende i kommunen?
- Vilka platser i kommunen tror du är viktiga för besökande trafikanter?

Med hjälp av dessa frågor erhålls ett antal platser i kommunen. Efter det bör ställning tas om dessa platser ska vägvisas och i så fall hur. Det är viktigt att även ta hela bilden i beaktande och undersöka om besökande trafikanter som har följt vägvisningen hittar tillbaka till den väg som de kom ifrån. I Bålsta kan det till exempel vara viktigt att skyltning till E18 sker på de vägar som ska användas för att återvända till E18.

3.1 Grundläggande principer

Som utgångspunkt ska all vägvisning som påbörjas följas upp fram tills att målet är nått. Företrädesvis ska det även ingå en bekräftelse. Det finns ett par grundläggande principer som vägvisningssystemet bör uppfylla.

Planering: om ett mål anges måste skyltningen vara konsekvent i det att målet ska finnas med under hela färden fram till slutdestinationen då varje vägvisare är en del av ett system. Att vara konsekvent innebär även att samma typ av skyltning ska ske på samma sätt hela vägen. På platser där behov finns att skylta flera mål, exempelvis i en korsning, kan samlingsmärken användas. I dessa samlas mål ihop och kopplas till ett övergripande mål.

Tydlighet: vägvisningens syfte ska tydligt framgå av skyltningen, det ska inte finnas något som kan göra det oklart för trafikanten. Själva vägmärkena ska vara tydliga, reflekterande, lättlästa och ha hög ljuskontrast.

Förvarning: Föraren måste kunna vara förberedd att fatta beslut i trafikmiljön. Det är viktigt att märket placeras i god tid innan, speciellt i komplexa trafikmiljöer, så att föraren kan fatta sitt beslut om färdväg.

Tolkning: Det får inte finnas några oklarheter i skylten som gör att trafikanten kan göra en felaktig tolkning. Exempelvis är det viktigt att Västerskogs industriområde märks ut med lokaliseringsmärke G5 Industriområde för att undvika förvirring med bostadsområdet Västerskog som istället märks ut som ett lokalt mål.

Jämförbarhet: Information som förmedlas via vägvisning ska ges med samma namn som återfinns genom andra källor, exempelvis en turistkarta. Vägvisare är viktiga förmedlare av ortsnamn, dessa ska stavas korrekt och enbart namn som har godkänts för offentlig kartproduktion ska användas.

Informationsmängd: Vägvisningssystemet måste utformas så att det drar till sig förarens uppmärksamhet i konkurrens med annan information (exempelvis reklamskyltar) som kan distrahera föraren.

Det kan vara svårt att få ihop teori och praktik i verkligheten bland annat på grund av platsbrist i korsningar när flera mål ska eller behöver placeras ut. Det finns en begränsning för hur mycket en trafikant kan hinna uppfatta medan den kör, därför brukar två mål i samma riktning vara en bra princip att följa, i undantagsfall tre. Angivning av vägvisning bör i första hand prioriteras för den främmande trafikanten, vägvisning till geografiska mål bör därför prioriteras högre än vägvisning till allmänna inrättningar och serviceanläggningar. Dessa målpunkter innehåller dessutom gatuadresser som trafikanterna kan söka sig fram till med hjälp av GPS, kartor och lokaliseringsmärken. Om målet är lokaliserat så att otydlighet kan råda kan vägvisning ske från den sista vägvalspunkten.

3.1.1 Färgdifferentiering och märken

För att underlätta informationshanteringen för trafikanten används olika färger på vägmärken. Principen är att bottenfärgen på märket, tillsammans med typen av text (versaler eller gemener) avgör vilken kategori märket tillhör.

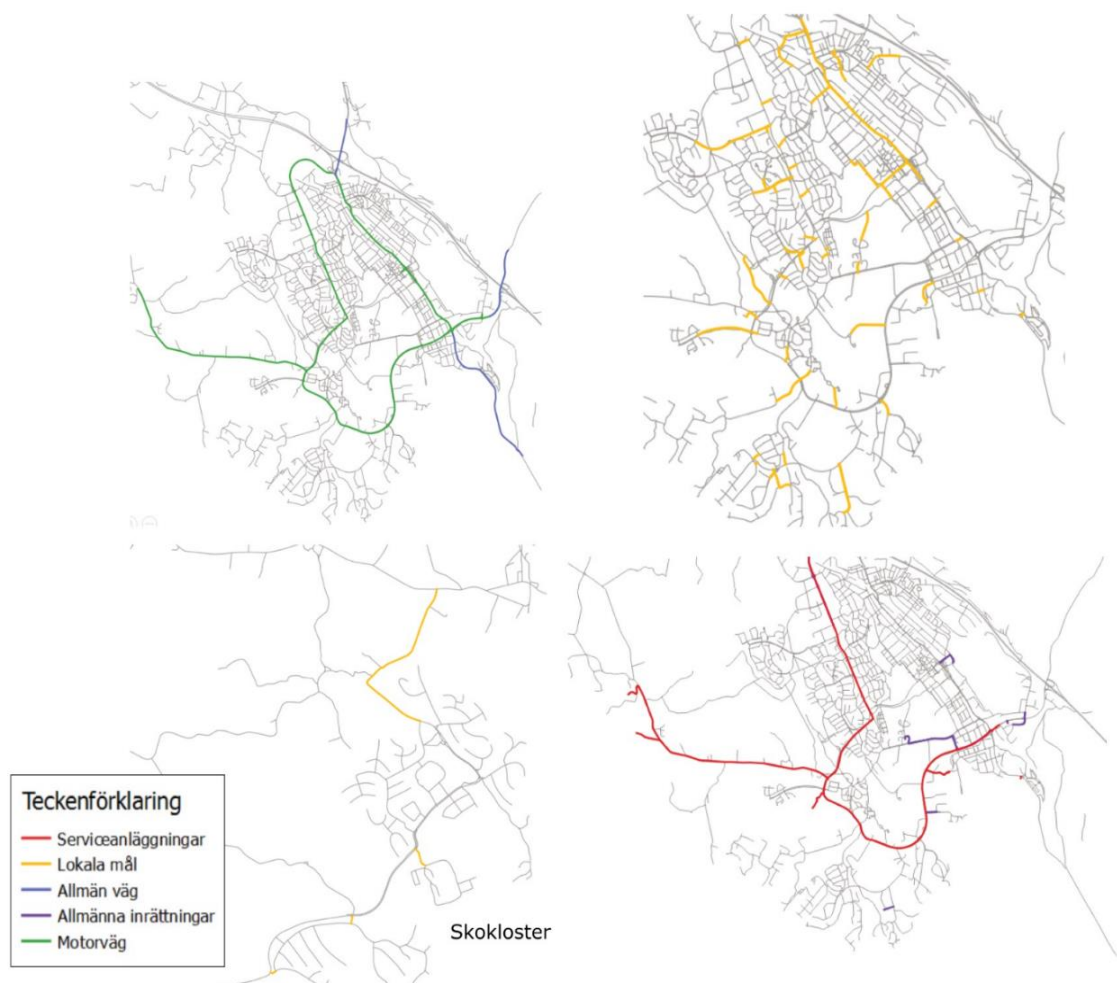
3.1.2 Principer och metoder

Några principer och metoder som tillämpas för vägvisning i kommuner är till exempel fjärrortsprincipen, stam-/grenmetoden och vägvisningsormar. Konkretiseringen av dessa återfinns i kapitel 4, Kommunspecifika riktlinjer för Håbo kommun.

Fjärrortsprincipen: Vägvisningen på de statliga vägarna i Sverige bygger på fjärrortsprincipen vilket innebär att vägvisningen sker till den ort där vägen har sin ändpunkt, alltså fjärrorten. Utifrån det kan knutpunkter, vilket är platser där andra viktiga vägar ansluter längs vägen, och ortnamn skyltas, dessa kallas närorter.

Stam-/grenmetoden: Stam-/grenmetoden är en princip som används för att illustrera vägvisningen och kan liknas med ett träd på grund av dess stam med förgreningar där vägar ansluter. Vägvisningen kan delas in i olika nivåer och olikfärgade linjer, symboler och pilhuvud från start till slut av vägvisning eller där annan tar vid. Detta ger en överblick för antalet vägvisningsmål i till exempel korsningspunkterna.

Vägvisningsormar: För att ta reda på vad som ska stå på en vägvisare behöver alla målpunkter illustreras på en grafisk bild för att enkelt se var målpunkterna korsar varandra. Detta sätt att illustrera vägvisningen på kallas för vägvisningsormar. Det är en linje som börjar på den första platsen som målet skyltas till och slutar vid målpunkten. Bilden nedan visar Bålstas vägvisningsormar.

3.1.3 Kvittens

Som en vägvisningsprincip gäller att trafikanterna får en kvittens på att de har nått rätt destination. För att bekräfta att man har nått en ort används F10. Platsmärke. Principen med kvittering är svårare att tillämpa i tätortsmiljö jämfört med utanför tätorter. All vägvisning ska kvitteras med ett platsmärke om det inte tydligt framgår att trafikanten har nått sitt mål. Exempelvis behöver inte järnvägsstationer, bensinstationer eller centrum kvitteras. Däremot kan det vara betydligt svårare för trafikanten att förstå när denne har nått en stadsdel eller kommundel och därför bör dessa normalt sett märkas ut med ett platsmärke.

F10. Platsmärke

3.1.4 Bedömningsgrunder

Enligt regelverket tillåts vägvisning från närmaste allmänna väg. Snitsling till ett mål kan ske om det finns goda skäl. Detta får dock inte ske på bekostnad av orienterbarheten i t.ex. en korsning. Riktmärket är ett maxantal om sex stycken vägvisningsmål per korsning.

Vägvisning till allmänna inrättningar och serviceanläggningar som är av stort värde för allmänheten eller orsakar avsevärd mängd trafik får sättas upp även om detta är tidigare än närmaste allmänna väg. Undantag kan även förekomma om vägvisningen behövs med hänsyn till trafiksäkerheten för att exempelvis leda runt tung trafik från bostadsområden eller när lokala mål kan finnas på platser som inte är självklara.

För vägvisning till turistiskt intressanta mål gäller att vägvisning endast får sättas upp om information om målet är tillgängligt vid målet. Märken bör inte sättas upp för vägvisning till mål som endast är av intresse för en viss målgrupp. Märken bör inte heller sättas upp för vägvisning till trossamfund eller försäljningsställen såsom handelsområden och butiker. Endast inrättningens eller anläggningens slag bör anges på lokaliseringmärken för vägvisning till inrättningar eller anläggningar.

3.1.5 Vägvisare till inrättning eller anläggning

Vägvisare som beviljats enligt beslut betalas av den som ansökt om vägvisningen. Vid beslut om vilka ansökningar som ska beviljas måste beslutsfattaren ta hänsyn till om trafikanten kan hitta till målet genom att göra vissa förberedelser. Rimligen borde vägbeskrivningar och adresser till inrättningar eller anläggningar finnas att tillgå.

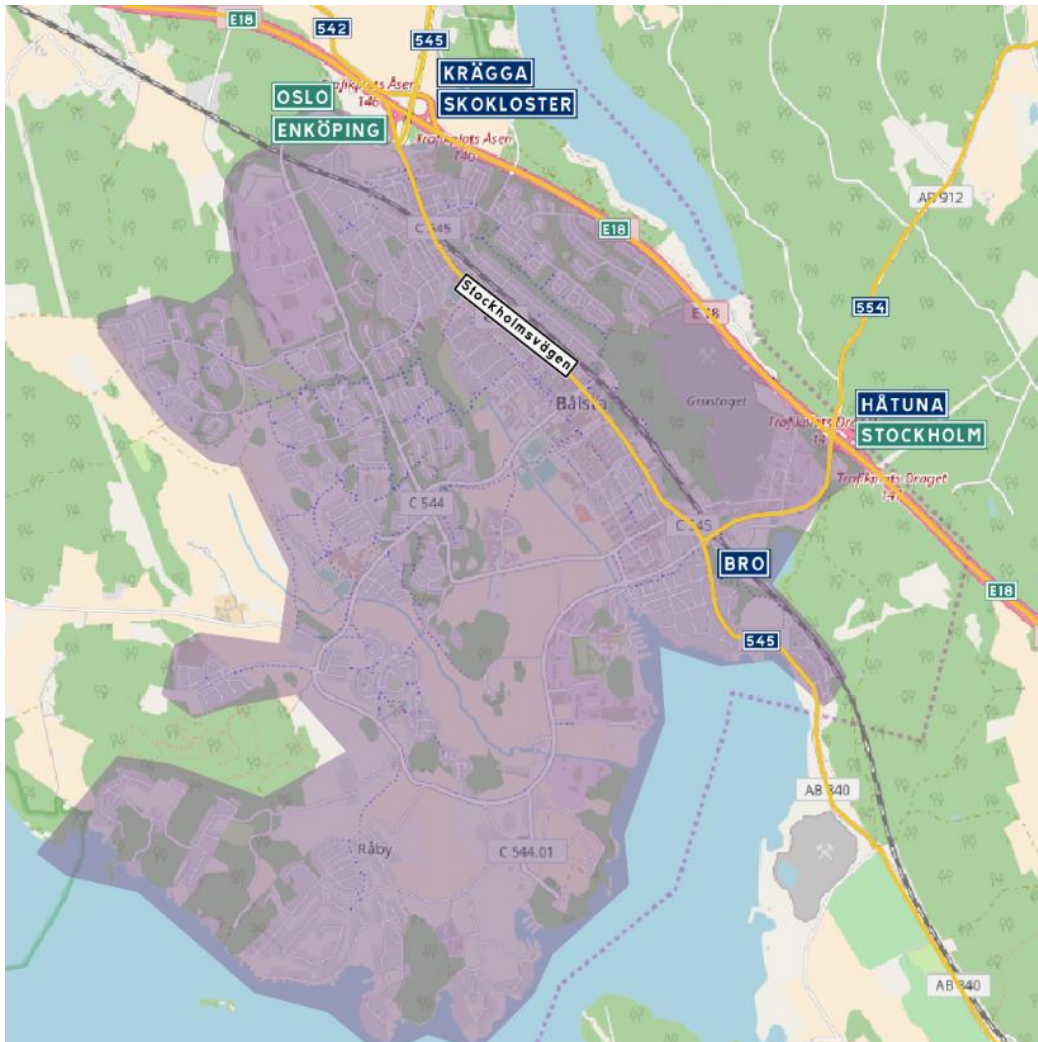
För att undvika för många vägvisare och otydlighet bör hänsyn tas till de mål som har störst betydelse för den främmande trafikanten.

4 Kommunspecifika riktlinjer för Håbo kommun

Inom Bålsta tätort finns det enbart kommunala och enskilda vägar. De statliga vägarna ligger utanför och korsar inte tätorten, de ansluter däremot vid Södra Bålstaleden, Stockholmsvägen och Enköpingsvägen. De statliga vägarna vägvisas enligt fjärrort – knutpunkt – närort. Vid Bålsta är E18 skyltat Oslo – Västerås – Enköping respektive Stockholm enligt Vägvisningsplan för Sverige. Skyltning mot Bålsta finns först när trafikanterna närmar sig avfarterna. Bålsta är således en närort efter E18. De geografiska mål som vägvisas till i Bålsta idag visas i bilden nedan.

4.1 Geografiska mål

Huvudparten av vägvisarna för geografiska mål ligger längs med statliga vägar och omfattas därför av Vägvisningsplan för Sverige. Andra mål som inte ingår i vägvisningsplanen men som vägvisas är till exempel Krägga och Skokloster.

4.2 Lokala mål

Bålsta saknar officiella stadsdelar och använder istället främst bostadsområden som lokala målpunkter för att särskilja var resenären befinner sig, vilket görs lämpligt med stam-/grenmetoden. Gränserna mellan Bålstas bostadsområden är inte helt fastställda och det kan därför vara svårt att veta när ett bostadsområde tar slut och ett annat tar vid. Därför bör vägvisningen till bostadsområden kvitternas

Då Bålsta inte har några stadsdelar finns det enbart ett centrum som är aktuellt för vägvisning. Eftersom centrum innehåller flera verksamheter och inrättningar såsom bibliotek och vårdcentral är det lämpligt att dessa vägvisas till lokalt innanför centrumområdet.

4.3 Uppdaterad utformning av vägmärken

Utformningen av vägmärken förändras med tiden och det är av betydelse att hålla efter och uppdatera kommunens vägmärken kontinuerligt. Detta för att uppnå en enhetlighet och förenkla för trafikanten. Ett exempel är tavlorna med riktningspilar som tidigare visade en vinkel på 90 grader men sedan har fått en mjukare utformning. Se nedan:

Pilutformning som finns på äldre vägvisare   Pilutformning enligt nuvarande standard

4.4 Inrättningar

Allmänna inrättningar är sådana som har en verksamhet som vänder sig till allmänheten.

F29-3. Infartsparkering

I Bålsta ska vägvisning ske till järnvägsstationen, busstationen samt idrottsanläggningar som används kvällstid och på helger. Vägvisningen till järnvägsstationen ska ske med symbolen F29. Infartsparkering.

G5. Industriområde

Industriområden alstrar trafik som saknar lokal kännedom. Således ska vägvisning till samtliga industriområden i kommunen ske med märke G5. Industriområde.

G10. Handelsområde

Även handelsområden kan alstra trafikanter utan lokal kännedom och vägvisning in till området ska ske tillsammans med symbolen G10. Handelsområde.

Åbergs museum vägvisas som en inrättning. Vägvisning till muséet sker enligt stam-/grenmetoden. Därför antas att merparten av besökande trafikanter som kommer utifrån använder avfarten vid trafikplats Draget, vägvisat som BÅLSTA C, från E18.

4.5 Serviceanläggningar

Serviceanläggningar kan kompletteras med en symbol utöver texten. Det går även att komplettera dessa med namnet på företaget, även om texten främst bör tala om vilken typ av anläggning det är och inte vilka som äger denna. Ett exempel på hur en vägvisare i cirkulationsplatsen Kalmarrondellen för trafikanter åkandes i riktning mot Bålsta skulle kunna se ut visas nedan.

Förklaring: I vägvisaren används en vit bakgrund då majoriteten av de mål som vägvisas till är lokala. Blå bottenplatta används för vägvisaren till Bro då vägen dit går via en allmän väg. Åbergs museum märks ut som en allmän inrättning.

Andra inrättningar i Bålsta är Kalmarnäs naturreservat. Vägvisning till naturreservatet sker från korsningen Kalmarleden/Lastbergsvägen. Det finns även en motionsanläggning som skyltas från korsningen Kalmarleden/Vibyspåret.

4.6 Turistiskt intressanta mål

Turistiskt intressanta mål vänder sig ofta till trafikanter som saknar lokal kännedom och bör därför vägvisas. I Håbo kommun klassas Skoklosters slott som ett turistiskt intressant mål. Vägvisningen till Skoklosters slott sker från statlig väg och vägvisas därför av Trafikverket.